

4. Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. Мотивація професійного саморозвитку майбутніх педагогів-музикантів у творчому освітньому середовищі університету. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Випуск 53 / редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». 2019. С. 222-227.

Пахольчак Є., м. Вінниця

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

НАРОДНИЙ АНСАМБЛЬ ТАНЦЮ «БАРВІНОК» ЯК ФЕНОМЕН ШЛЯХУ ВІД САМОДІЯЛЬНОГО АНСАМБЛЮ ДО ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Сучасна система позашкільної мистецької освіти в Україні переживає процес переосмислення своєї ролі у формуванні культурної ідентичності молоді. У цьому контексті важливо дослідити діяльність окремих колективів, які стали не лише освітніми, а й культурними осередками. Одним із таких є народний ансамбль танцю «Барвінок», що пройшов шлях від аматорського колективу до інноваційного освітнього закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема хореографічної освіти та впливу народного танцю на формування національної свідомості висвітлена у працях таких українських дослідників, як Л. Васильєва, Н. Клімова, О. Гуменюк, а також у методичних матеріалах Міністерства культури України. Проте дослідження, присвячені еволюції окремих колективів як прикладу розвитку системи позашкільної освіти, залишаються обмеженими. Недостатньо вивченим залишається феномен трансформації творчого колективу у комплексний освітній заклад на прикладі регіональних ініціатив.

Мета – дослідити еволюцію народного ансамблю танцю «Барвінок» (м. Вінниця) як феномену, що поєднує в собі традиції українського народного

танцю, інноваційні освітні підходи та ефективне управління мистецькою установою.

Виклад основного матеріалу. Хореографічне мистецтво є однією з форм духовного життя суспільства. Особливу роль воно відіграє у справі національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Колективи художньої самодіяльності, зокрема танцювальні, формують у підростаючого покоління почуття належності до національної культури, повагу до історії та традицій рідного народу. Танцювальне аматорство розвивалося у різних жанрах і формах: хореографічних гуртках для дітей різного віку і дорослих, студіях класичного, бального танцю, ансамблях народного, естрадного, спортивного танцю. З хореографічної художньої самодіяльності поступово вони виростили у невід'ємну складову частину сучасної культурної спадщини Вінниччини. Саме у цей період створюються найвідоміші хореографічні колективи Вінниччини: народний ансамбль «Юність», аматорський народний ансамбль танцю «Ровесник», «Барвінок», Академічний ансамбль пісні і танцю «Поділля»[3, с. 157].

Культурно-мистецька, концертна, просвітницька, освітньо-виховна та діяльність комунального закладу «Вінницький міський центр художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок» (Далі – Центр «Барвінок») може бути прикладом еволюції змісту і форм хореографічної підготовки молоді Вінниччини на різних етапах її розвитку, з огляду на те, що колектив був створений у 1980-х роках у період змін основ аматорського танцю та зростання його ролі у культурному і мистецькому житті Вінниччини; розвивався у 1990-х роках паралельно з активним розвитком народного хореографічного мистецтва, набувши вигляду великого закладу позашкільної освіти; а вже у XXI столітті став базовим закладом інноваційної дослідно-експериментальної роботи з сучасної хореографічної підготовки молоді.

Засновником «Барвінку», створеного у 1984 році, став Петро Адольфович Бойко, який і до сьогодні є незмінним керівником колективу. Його професійні, педагогічні, організаторські, комунікаційні та підприємницькі якості у визначальній мірі сприяли успіху колективу. З самого початку колектив зосередився на українських народних танцях, які були поставлені самим П.

Бойком. Його хореографічний стиль вирізнявся прагненням до створення сюжетних танців, де кожен номер мав певну історію, яку розповідали через рухи. В цілому, за час своєї роботи з ансамблем Бойко поставив понад 100 хореографічних композицій.

На початку своєї діяльності ансамбль «Барвінок» показав значне зростання професіоналізму та активну концертну діяльність, винагородою за невтомну мистецьку працю в 1987 році, колектив отримав почесне звання Зразкового художнього колективу. Цей рік був знаковим для «Барвінку» ще й через дві важливі події. Перша з них - це феєрична постановка хореографічної композиції «Сонцю не згаснути» на сцені Палацу мистецтв «Україна», яка стала першою спробою в українському хореографічному мистецтві передати через танець трагедію Чорнобиля. Друга важлива подія — прем'єра одноактного дитячого балету «Пригоди Барвінку», створеного за мотивами казок Богдана Чалого, де основу постановки склала українська народна хореографія.

Головним механізмом втілення ідеї є обрання стрижнем мистецької освіти комплексу хореографічних дисциплін з обов'язковим для кожної дитини зануренням у суміжні види мистецької творчості [1, с 14]. Колектив педагогів «Барвінка» на чолі з П. Бойком поставив собі за мету різнобічне художньо-естетичне виховання дітей та юнацтва. Особливістю виховного процесу «Барвінку» є те, що більшість його учасників охоплені декількома видами художньої діяльності, адже вони водночас належать і до танцювальної, і до інших груп колективу.

Радикальні зміни у незалежній Україні суттєво вплинули на стан культури. Складається нова соціокультурна реальність, зростає інтерес до національних і зарубіжних культурних цінностей [5 с.8]. Незважаючи на матеріальні складнощі кінця 1990-х років, ансамбль «Барвінок» проводив активну гастрольну діяльність, популяризуючи українське мистецтво зокрема в Австрії, Великій Британії, Греції, Іспанії, Італії, Китаї, Молдові, Німеччині, Польщі, Сербії, Словаччині, Туреччині, Угорщині, Франції, Чехії, Чорногорію, Японію та багато інших.

У 1996 році за ініціативи П. Бойка ансамбль народного танцю став позашкільним профільним навчально-виховним закладом художньо-естетичного напрямку під назвою «Вінницький міський центр художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок». В оновленому Статуті за 2016 рік вказано, що Центр «Барвінок» є профільним позашкільним навчальним та виховним закладом естетичного напрямку, заснованим Вінницькою міською радою.

Мета Центру – забезпечення умов для художнього розвитку дітей і підлітків та створення бази допрофесійної підготовки. Згідно Статуту, поміж завдань Центру виділяємо «створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів», «задоволення освітньо-культурних потреб», «організація дозвілля, вихованців, учнів, слухачів, пошук його нових форм» [4, с. 2-3]. До структури Центру «Барвінок» увійшли хореографічний, музичний, вокальний, фольклорний, підготовчий відділи, відділ декоративно-прикладного мистецтва, хореографічна школа.

На теперішній час у Центрі «Барвінок» навчається понад півтори тисячі вихованців віком від 5-ти до 17-ти років. По закінченню навчання кожен випускник отримує свідоцтво державного зразка. Навчання у хореографічній школі Центру «Барвінок» здійснюється на основі типових освітніх програм початкової мистецької освіти. Учні опановують народно-сценічне танцювальне мистецтво, за концептуальним підходом працюють комплексно та різнобічно, освоюють різні мистецтва. Причому, така комплексність є обов'язковою для всіх вікових груп дітей; у процесі запровадження засобів комплексу мистецтв як об'єкту пізнання і засвоєння досягається цілісність сприймання образності світу, взаємозв'язків між різними сферами життя тощо; по-друге, завдяки вихованню в дітях відчуття єдності власне хореографії як багатопланової спорідненості усіх її різновидів – танцю класичного, історико-побутового і бального (в тому числі і сучасного бального), власне народного, естрадного, різновидів сучасного тощо, – які народились у процесі історичного розвитку з єдиного джерела – пластичної інтонації як втілення людських емоцій і почуттів» [2, с. 3]. Тому впродовж навчання усі учні в обов'язковому порядку вивчають 10 дисциплін: Основи

хореографії; Народно-сценічний танець; Класичний танець; Хореографічний гурток; Історико-побутовий та бальний танець; Музика; Оркестр ударних інструментів; Сольний спів; Вокал; Ручна художня вишивка.

Завдяки високому рівню виконавської підготовки учнів і вихованців Центру «Барвінок», професіоналізму педагогів та ефективному керівництву, у 2004 році за підтримки міської влади був започаткований фестиваль «Барвінкове кружало». Загалом у фестивалі взяли участь понад 250 колективів, що налічують приблизно 18 тисяч учасників. У 2024 році фестиваль «Барвінкове кружало» відновив свою традицію проведення, після паузи повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Висновки. Ансамбль «Барвінок» демонструє приклад успішної інтеграції хореографічного мистецтва, педагогіки та менеджменту в системі позашкільної освіти. Завдяки професіоналізму засновника Петра Бойка та підтримці громади колектив зумів зберегти традиції українського танцю, водночас створюючи інноваційні моделі виховання та навчання. Досвід Центру «Барвінок» заслуговує на вивчення та імплементацію в інших регіонах України як зразок культурної сталості, творчого розвитку та ефективного культурного менеджменту.

Література

1. Бойко П.А. БАРВІНОК. Ростити дітей щасливими. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. 324 с.
2. Збірник навчальних програм позашкільної освіти художньо-естетичного профілю Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок».
URL:<https://drive.google.com/file/d/1FUxCBxZBZcKsev8HQ104QPhluLCV6L2b/view>
3. Пахольчак Є. С. Етапи розвитку хореографічної діяльності від аматорства до сучасних приватних танцювальних студій Вінниччини. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14.*

Теорія і методика мистецької освіти. 2024. Вип. 31. С. 154–160. DOI:
<https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2024.31.20>

Фах. видання (Категорія Б)

4. Статут КЗ «Вінницький міський центр ХХО дітей та юнацтва «Барвінок».
URL:https://drive.google.com/file/d/1fwlJQKu4NyhHjaohQ2iwkyGxGv_e31k7/view
5. Шариков Д.І. Класифікація сучасної хореографії. К./Видавець Карпенко В.М, 2008. - 121с.